

БАНКІВСЬКА СФЕРА ЯК ЕЛЕМЕНТ КОМЕРЦІЙНОГО ПІДРОЗДІЛУ СОЦІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Ключові слова: банківська сфера, фінансовий сектор, інвестиційний клімат, комерційний банк

Вступ. Постановка проблеми. Найважливішим завданням процесу соціального розвитку є суттєве покращення умов життєдіяльності населення, позитивний вплив цього процесу на рівень благополуччя та якість життя громадян.

На сучасному етапі відбуваються кардинальні зрушення у структурному складі соціального комплексу, а з огляду на його роль як базового фундаменту для розвитку соціальної сфери, пошук оптимальної структури, що відповідатиме запитам та потребам населення є нагальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню визначення ролі банківської сфери у розвитку соціального комплексу приділили увагу ряд учених, серед яких Л.М. Алексеєнко, що дослідила ринок фінансового капіталу, становлення, проблеми та перспективи його розвитку. Р.Ф. Пустовійт, що досліджував розвиток фінансових відносин в Україні. Б.Л. Луців досліджував питання інвестиційної діяльності банківської системи України. Серед зарубіжних вчених розробкою питань теорії і практики функціонування банківської системи варто зазначити А. Грязнова, А. Пігу, В. Колеснікова, Дж. М. Кейнса, Е. Коена, Е. Шоу, Й. Шумпетера, М. Фрідмена, О. Лаврушина.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження банківської сфери як елемента комерційного підрозділу соціального комплексу, його особливостей та завдань у галузі розбудови ефективного фінансового сектору.

Виклад основного матеріалу. В Україні соціальний комплекс включає інституційну та соціальну інфраструктури. До складу інституційної інфраструктури разом з адміністративною, військовою складовими входить ринкова складова, що у свою чергу складається з фінансово-кредитних установ, установ страхування, кредитування тощо [1].

Фінансово – кредитні установи та ланки фінансових відносин, що мобілізують та використовують фінансові ресурси, апарат управління та нормативно-правове забезпечення – це внутрішня будова фінансової системи в Україні. Щодо організації, то фінансова система розглядається як сукупність фінансових органів (Міністерство фінансів, Державне казначейство, Рахункова палата, Державна податкова служба, Контрольно – ревізійна служба) та інституцій (Національний банк України, банківські установи, фондові, валютні біржі), що управляють грошовими потоками та забезпечують фінансову діяльність [2].

Відповідно до форм власності в Україні фінансову систему утворюють державні та недержавні фінанси. Державні фінанси створені власне фінансами держави, фінансами суб'єктів господарювання державної форми власності та фінансами суб'єктів господарювання комунальної форми власності. Недержавні фінанси об'єднують фінанси приватних підприємств, фінанси колективних підприємств, фінанси господарських товариств та підприємств, заснованих на змішаній формі власності та фінанси домогосподарств.

Складовою частиною кредитно-грошової системи, елементом економічної основи суспільства виступає банківська система, що забезпечує створення грошей і регулювання грошової маси, трансформує величину і строки грошових капіталів, їх кількість та фінансові ризики, забезпечує стабільність банківської діяльності та грошового ринку.

Уся банківська сфера є частиною комерційного підрозділу соціального комплексу і забезпечує організацію комерційних процесів, операцій і управління ними. Комерційна діяльність банківської сфери стимулює виробництво та активізує товарно-грошовий обмін [3].

Крім власне прибутковості комерційної діяльності банківської сфери, одним з її головних завдань є розбудова ефективного фінансового сектору, що характеризувався б здатністю забезпечувати реальний сектор економіки необхідними фінансовими ресурсами. Та таким, що забезпечив виконання нагального завдання з підтримки соціального розвитку країни, що у свою чергу забезпечить інтеграцію у світовий фінансовий простір. На фінансовий сектор країни також покладається завдання покращення інвестиційного клімату держави без загроз її національним інтересам та економічній безпеці[4]. Акумуляуючи інвестиційні ресурси та забезпечуючи доступ до сучасних технологій і менеджменту, державна політика залучення інвестицій має бути спрямована на вирішення соціальних програм, що є чинником забезпечення соціально-економічного зростання (Рисунок 1).

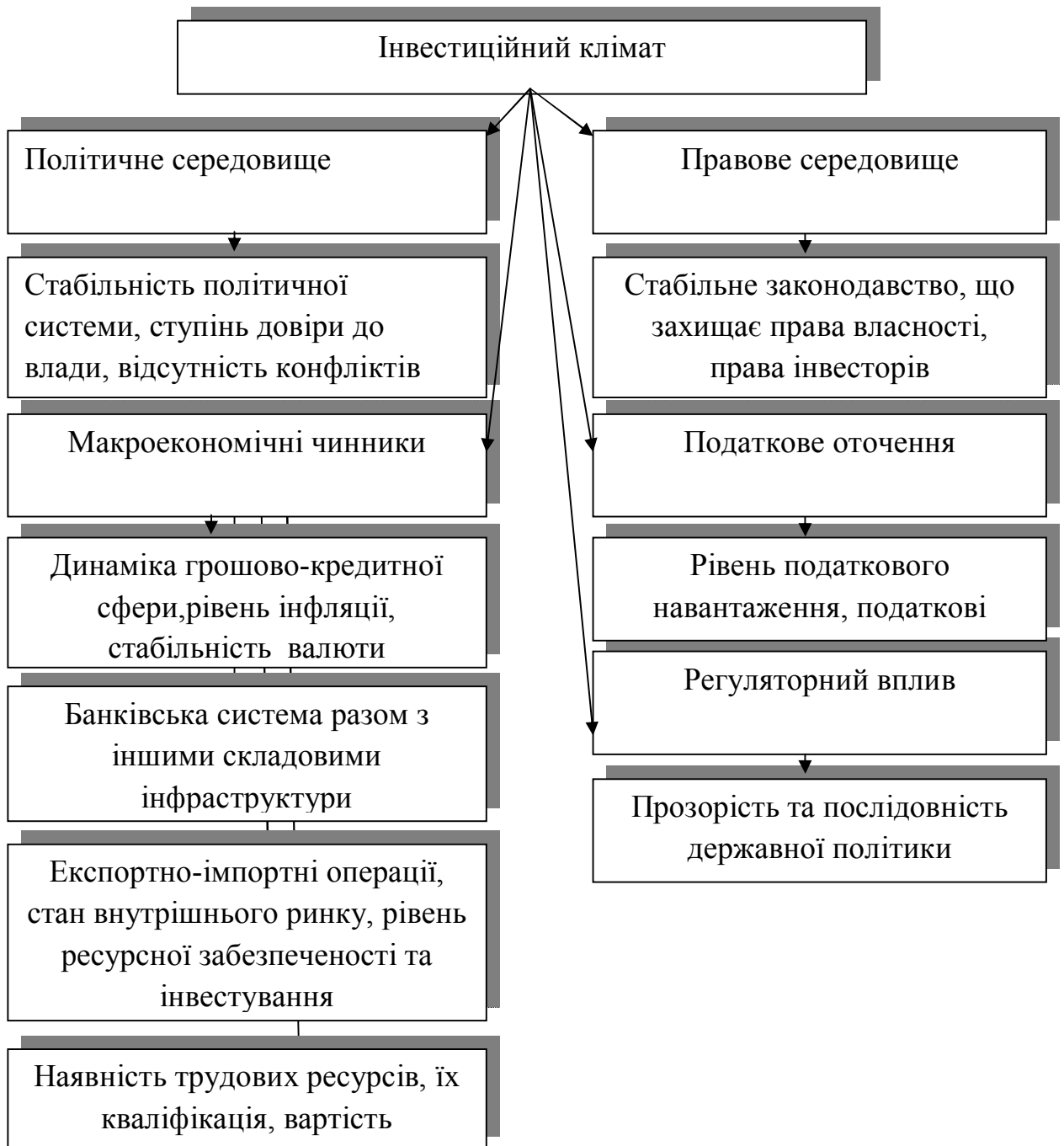

Рисунок 1. Інвестиційний клімат та його чинники

Складено за матеріалами [3].

Отже, фінансовий сектор – одна з найважливіших сфер національної економіки де відбувається формування та розподіл фінансових ресурсів і, яка пов'язана з діяльністю фінансових установ та фінансово забезпечує процес соціального розвитку. Фінансовий сектор - це фінансовий ринок, який забезпечує накопичення і розподіл інвестиційних ресурсів, взаємодію виробників та споживачів фінансових послуг за правилами, визначеними державою та її регуляторними органами (Рисунок 2).

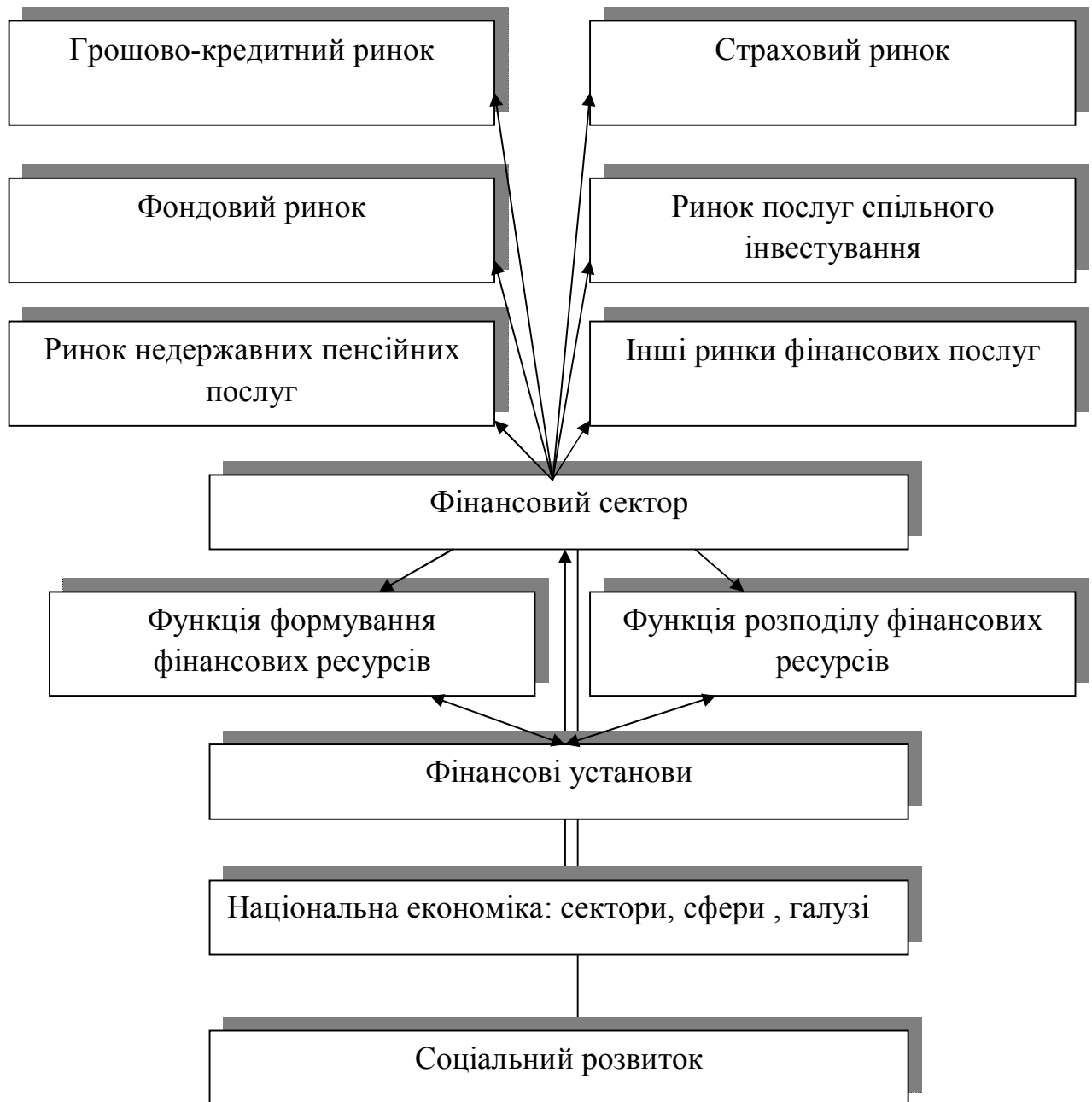

Рисунок 2. Фінансовий сектор як сфера національної економіки

Складено за матеріалами [5].

Складовими фінансового ринку виступають грошово-кредитний ринок, страховий ринок, фондовий, ринок послуг спільного інвестування, недержавних пенсійних послуг та інші ринки фінансових послуг [5]. Суттєве зростання ролі фінансового сектору в сучасному економічному житті країни можливе за умов його стійкості, відкритості та конкурентноспроможності (Таблиця 4).

Рисунок 3. Фінансовий сектор як стабільна складова комерційного підрозділу соціального комплексу

Складено за власними матеріалами.

Серед проблем фінансового сектору можна назвати наступні: розвиток сектору має непропорційний характер, загальний його рівень не відповідає зростаючим потребам національної економіки та суттєво відстає від середньоєвропейських параметрів, надто малою є частка небанківського фінансового сегменту, на яку припадає тільки 7% загального обсягу активів фінансових установ, недосконале правове середовище та вади державного регулювання, слабкі інвестиційні можливості, низька капіталізація фінансових установ.

Банківська система є найбільш потужним сегментом вітчизняного фінансового сектору, на яку припадає 93% загальних активів фінансових

установ України. Характерною особливістю її розвитку за останній період часу є стрімке нарощення обсягів активних операцій, насамперед у сфері споживчого та іпотечного кредитування, підвищення рентабельності банківських установ та збільшення присутності іноземного капіталу.

Станом на 1 січня 2008 року в Україні діяло 175 банків, які обслуговували 120 млн. клієнтів, з яких 1,9 млн. склали суб'єкти господарювання. Власний капітал банків на цю дату дорівнював 69,9 млрд.грн., а загальний обсяг їх активів становив в 617,6 млрд.грн.

Розглянемо комерційний банк з точки зору функцій та змісту. Це банк, який здійснює універсальні банківські операції з різними організаціями, установами, здебільшого за рахунок власних коштів та залучення кредитних ресурсів своїх клієнтів.

У широкому розумінні, комерційний банк – елемент, що функціонує на другому рівні банківської системи.

У вузькому розумінні комерційний банк – це банк, який виконує повний набір базових банківських операцій та метою існування якого є одержання максимального прибутку. Комерційні банки поділяються на установи, що виконують широке коло операцій, охоплюють багато секторів грошового ринку та галузей економіки. Це, як правило, великі банки. Інші банки виконують тільки окремі операції на ринку чи функціонують у вузькому секторі ринку, обслуговуючи окремі галузі економіки. До двадцяти найбільших за загальними активами банків належать наступні, що характеризуються широким спектром банківських операцій та суттєво впливають на усі сектори грошового ринку держави (Таблиця 1).

Таблиця 1. Найбільші українські банки за загальними активами

№	Назва банку	Усього активів на січень 2014 р. (тис. грн.)	Усього активів на січень 2013 р. (тис. грн.)	Приріст, %
1.	ПриватБанк	214 490 857	172 428 712	24,39
2.	Ощадбанк	103 568 090	85 995 535	20,43
3.	Укрексімбанк	94 349 056	87 948 877	7,27
4.	Дельта Банк	55 298 417	29 842 468	85,30
5.	Райффайзен банк Аваль	43 460 100	47 694 485	-9,74
6.	UniCredit Bank (Укрсоцбанк)	43 056 667	38 829 857	10,88
7.	Промінвестбанк	39 737 491	41 318 057	-3,97
8.	Сбербанк Росії	35 094 685	27 025 933	29,85
9.	Перший український	33 207 415	28 229 805	17,63

	міжнародний банк			
10.	Надра Банк	31 115 868	27 684 453	12,39
11.	Альфа-Банк	29 293 387	25 588 815	14,47
12.	Банк Фінанси та Кредит	25 722 051	22 548 399	14,07
13.	ВТБ Банк	25 285 690	34 212 327	-35,30
14.	УкрСиббанк	24 111 742	25 888 436	-7,36
15.	Укргазбанк	23 793 944	20 997 237	13,31
16.	Брокбізнесбанк	28 914 108	16 927 722	70,80
17.	ВАВ банк	21 061 119	13 282 646	58,56
18.	ОТП Банк	18 722 347	20 314 985	-8,50
19.	Credit Agricole	14 142 892	13 175 745	7,34
20.	Фінансова ініціатива	13 025 001	10 036 837	29,77

Складено за матеріалами [6].

Вказані банки виконують широке коло операцій та обслуговують усі галузі економіки. До п'ятірки найбільших банків входять: ПриватБанк, що має 180 відділень в місті Києві, Ощадбанк – 217 відділень, Укрексімбанк – 10 відділень, Дельта банк – 37 відділень, Райффазен банк Аваль - 48 відділень. Комерційні банки, впливаючи на стан реального сектора економіки, впливають на зміну соціальної структури суспільства шляхом створення спеціальних кредитних програм, у процесі розвитку яких сформувалась ціла галузь фінансових послуг для малих підприємств.

Важливим проявом соціальної ролі комерційних банків є їх вплив на покращення життєвих умов населення. По-перше, це захист індивідуальних заощаджень від інфляційного знецінення. По-друге, надання допомоги у відновленні вміння заощаджувати грошові кошти для майбутніх передбачуваних і непередбачуваних платежів. В сучасних кризових умовах це питання потребує обов'язкового вирішення, оскільки поширення кредитних продуктів минулих років привчило населення жити у борг, що зараз негативно відбилося на діяльності банків.

По-третє, участь банків у створенні недержавних пенсійних фондів, що відкриває нові перспективи у забезпеченні стабільного майбутнього населення.

Соціальна роль банків проявляється як участь у фінансуванні розвитку соціальної сфери через меценатство і спонсорство. Благодійні кошти, спрямовані на цілі розвитку науки, мистецтва, освіти, спорту, медицини тощо, також є вагомим джерелом фінансування банками соціальної сфери.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Роль банківської системи в економіці держави визначається її функціональними характеристиками. Банківська система є основним джерелом коштів, необхідних для функціонування економічних підсистем та у цілому

розвиткові соціального комплексу. Ефективний фінансовий сектор сприяє розбудові фінансових відносин у всіх галузях господарства та забезпечує його діяльність та розвиток.

Список використаних джерел:

1. Куценко В. І., Богуш Л. Г., Опалєва І. В. Соціальна сфера регіону (стан та перспективи розвитку). — К.: РВПС України НАН України. 1997.—252с.
2. Орлюк О.П. Фінансове право. Навчальний посібник. — К.: Юрінком Інтер. 2003. — 17с.
3. Просович О.П. Понятійний апарат економіки інвестицій в Україні // Вісник НУ «Львівська політехніка». Вип. №425. Проблеми економіки та управління. – Львів, 2001. – С. 128–134.
4. Москвін С.О. Характеристика інвестиційного клімату в Україні та перспективи його покращення // Громадянське суспільство. – Вип.1. – К., 2007.
5. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник / Валентина Миколаївна Шелудько. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 535 с.
6. Найбільші банки України за обсягом активів (01.01.2014, млн. грн.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka>

Сімонова А.Ю. *Банківська сфера як елемент комерційного підрозділу соціального комплексу* У статті визначено особливості банківської сфери як елементу комерційного підрозділу соціального комплексу та зроблено спробу побудови взаємозалежності процесів, що відбуваються на даному етапі розбудови банківської сфери.

Ключові слова: банківська сфера, фінансовий сектор, інвестиційний клімат, комерційний банк.

Симонова А.Ю. *Банковская сфера как элемент коммерческого подразделения социального комплекса* В статье определены особенности банковской сферы как элемента коммерческого подразделения социального комплекса и предпринята попытка построения взаимозависимости процессов, происходящих на данном этапе развития банковской сферы.

Ключевые слова: банковская сфера, финансовый сектор, инвестиционный климат, коммерческий банк.

Simonova A. *The banking sector as part of a commercial unit of the social complex* In this article the features of the banking sector as part of a commercial unit of the social complex are determined and attempts of building interdependent processes at this stage of development of the banking sector.

Keywords: banking sector, financial sector, investment climate, commercial bank